

## روش مطالعه:

پایگاه های اطلاعاتی Pubmed ، Scopus و Web Of

Science تا تاریخ ۱۹ جولای ۲۰۲۳ با استفاده از استراتژی

جستجوی از پیش طراحی شده جستجو گردید. دو محقق به طور

مستقل مطالعات یافت شده را غربالگری کردند. چک لیست

کاکرین برای ارزیابی سوگیری خطر مورد استفاده قرار گرفت.

فرض شباهت از نظر مشخصات شرکت کنندگان در مطالعه و

ویژگی های روش شناختی مطالعات ارزیابی شد. فرض ثبات با

استفاده از رویکرد اختصاصی حلقه و برهمکنش طرح با درمان

ارزیابی شد. متآنالیز شبکه ای برای مقایسه همزمان واکسن ها

مورد استفاده قرار گرفت. واکسن های موجود در هر شبکه با

استفاده از P-score رتبه بندی شد. نتایج متآنالیز شبکه ای

با استفاده از مدل اثرات تصادفی گزارش شدند.

## مقدمه:

با همه گیر شدن ویروس کووید-۱۹ در سراسر

جهان، تهیه واکسن یکی از اصلی ترین دغدغه های

مسئولین همه کشورها بود. پس از این همه گیری

واکسن های زیادی در سراسر دنیا به بهره برداری

رسیدند. هدف از این مطالعه مقایسه همزمان واکسن

های در دسترس کووید ۱۹ از نظر خطر ابتلا به

بیماری پس از واکسیناسیون و همچنین بروز عوارض

جانبی بود.

# مقایسه واکسن های در دسترس کووید\_۱۹ از نظر پیشگیری از بیماری و بروز عوارض جانبی



دانشگاه علوم پزشکی همدان  
معاونت تحقیقات و فناوری



دکتر امین دوستی ایرانی

دکتر زهرا چراغی

دکتر فریبا کرامت

شیمیا حسینی

## کلام آخر:

نقطه قوت اصلی این مطالعه علاوه بر بررسی همزمان کارایی واکسن های کووید-۱۹ در دسترس در سراسر جهان، گزارش عوارض جانبی پس از تزریق این واکسن ها و بدست آوردن کم عارضه ترین واکسن موجود می باشد. با توجه به نمودارهای انباشت بررسی متآنالیز شبکه ای عوارض جانبی مختلف کارآزمایی های بالینی تصادفی شده فاز ۳ از جمله لرز، خستگی، سردرد، درد عضلانی، تب و واکنش های موضعی طی ۲۸ روز پس از تزریق دومین یا سومین دوز واکسن، واکسن مدرنا به عنوان کم عارضه ترین واکسن در تمامی مطالعات و در برابر کلیه عوارض جانبی با خطرهای نسبی ۰/۲۸، ۰/۲۶، ۰/۳۴، ۰/۲۴، ۰/۳۱، ۰/۱۹ برای عوارض سردرد، درد عضلانی، واکنش های موضعی، تب، خستگی و لرز شناخته شد.

با توجه به متآنالیز شبکه ای انجام شده بر روی کارآزمایی های بالینی تصادفی شده فاز ۳ برای بدست آوردن بهترین واکسن کووید-۱۹ از نظر کارایی و کم عارضه ترین واکسن برای پیشگیری از ابتلا به بیماری و مقایسه دو به دو واکسن ها برای یافتن بهترین واکسن از نظر اثربخشی، به این نتیجه رسیدیم که با توجه به مقایسه همزمان واکسن های در دسترس با پلاسبو در بزرگسالان و رفرنس قراردادن پلاسبو برای مقایسه سایر واکسن ها با آن، واکسن مدرنا با p score ۰/۹۷ بالاترین مرتبه از نظر کارایی واکسن را دارد و خطر بروز بیماری کووید-۱۹ در برابر کسانی که پلاسبو دریافت کردند ۹۳ درصد کمتر می باشد

## نتایج مطالعه:

به طور کلی از ۳۶۸۱ تعداد مطالعه یافت شده ۷۸ تعداد کارآزمایی بالینی معیار ورود به مطالعه را داشتند. مجموع شرکت کنندگان در این مطالعات ۸۰۷۴۵۵ نفر بود. براساس نتایج مطالعات فاز ۱ واکسن SARS-CoV-۲ ، فاز ۲ واکسن اسپوتنیک، فاز ۳ واکسن مدرنا قوی ترین و کم عارضه ترین واکسن ها در مقایسه با سایر واکسن ها و پلاسبو در هر فاز بودند. در مقایسه با متآنالیز انجام شده توسط korang که واکسن های غیرفعال شده اثر چشمگیر در کاهش ابتلا به این بیماری را داشتند که با واکسن SARS-CoV-۲ که رتبه دوم را در کاهش ابتلا به عوارض جانبی در بین مطالعات فاز یک و دو را داشت، از یک جنس هستند. همچنین در متآنالیز انجام شده توسط Rotshild واکسن فایزر و مدرنا بالاترین کارایی ها را در میان سایرین داشتند که مطابق با این مطالعه می باشد و در مطالعه Grana, Kumar, Toubasi, واکسن فایزر نیز رتبه دوم در بین بالاترین کارایی به خود اختصاص داد.

